

Toplum Kalkınmasında Farklı Bir Eğitim Kurumu: Köy Enstitüleri

Sadık KARTAL

Özet – 17 nisan 1940'ta kabul edilen, 3803 sayılı Köy Enstitüleri Yasasıyla köy öğretmeni ve köye yarayan diğer meslek elemanlarını yetiştirmek üzere, tarım işlerine elverişli arazisi bulunan yerlerde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Köy Enstitüleri açılmıştır. Bu yasa hükmüne göre enstitülerin görevi sadece köy öğretmeni yetiştirmekle sınırlı olmayıp öğretmenle birlikte sağlık görevlileri, teknisyenler vd. meslek elemanları yetiştirmek bu kurumların temel amacı olmuştur. Toplam 21 tane açılan bu okullar 1954 yılında tamamen kapatılmışlardır. Köy Enstitülerine köyden gelen yetenekli çocuklar tam donanımlı olarak yetiştikten sonra, tekrar köyelerine, geride kalan insanları eğiterek yöre dolayısı ile ülke kalkınmasına katkıda bulunmuşlardır. Köy Enstitülerinin ekonomik, toplumsal, kültürel, eğitsel ve kişisel gelişimde bir çok etkileri olması ile birlikte bu çalışmada toplum kalkınması üzerindeki etkileri üzerinde durulmuştur. Yapılan alan taraması sonucunda Köy Enstitülerinin toplum kalkınmasında önemli bir etkiye sahip oldukları anlaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Köy Enstitüleri, köy öğretmeni, öğretmen yetiştirme, köy kalkınması, toplum kalkınması.

Abstract – A Different Education Institution at Society Development: Village Institutions – The Village Institute Law which has been accepted at 17 April 1940 with number 3803 was about to develop village teacher and other useful lifework entities so country institutions have been opened at useful acreage for arable by ministry of education. In respect of this dictum institutions assignment was not limited just train country teacher also one of the basic aim was to train health entities, technicians, at all lifework entities with country teacher. The schools have been opened 21 totally have been closed in 1954 at all. Capable children coming from villages to Village Institutions after a complete hardware training have been contributed to educate people at region and country. There are lots of acts-on as societal, economic, cultural, educational and personality development for village institutions and in this work emphasized acts of society development accent. At result of area search; the Village Institutions have an important act on society development.

Key words: Village Institutions, village teacher, teacher training, village development, society development.

Giriş

1940 lı yılların başında Anadolu topraklarında ilköğretim çağ nüfusunun % 78'i okuma-yazma bilmiyor, bu oran köylerde % 90'a varıyordu. Köylerde yaşayan insanların sağlık, tarım ve el sanatlarıyla ilgili konularda aydınlanıp beceri

Sadık Kartal, Yrd. Doç. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Burdur, <sadikkartal02@mynet.com>, <skartal@mehmetakif.edu.tr>.

Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, Haziran 2008, ss. 23-36.

Mersin University Journal of the Faculty of Education, Vol. 0, Issue 0, Month 0000, pp. 23-36.

kazanmasına, sosyal ve kültürel bakımdan yetişmesine de büyük bir ihtiyaç vardı. Köy çocuklarına verilecek eğitimin yanında yetişkinlerin de eğitimi üzerinde durulması, onlara daha iyi bir yaşama ve çalışma ortamı sağlayacak bilgi ve beceriler kazandırılması gerekiyordu. Bunun için kırsal bölgelerde yaşayan çocukların ilkököl düzeyinde eğitim ihtiyaçlarını karşılayacak ve insanların sosyal ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacak bir öğretmen tipinin yetişmesi gerekiyordu. Ancak, yetiştirilmesi düşünülen bu yeni tip öğretmenin köy şartlarına kolaylıkla uyum sağlayabilecek ve atanacağı köyde uzun bir süre çalışmayı göze alabilecek nitelikte olması, devlet bütçesine de fazla bir yük getirmemesi isteniyordu. Böyle bir öğretmenin doğal olarak amacı, öğretim programı, çalışma düzeni ve fiziki özellikleri değişik bir eğitim kurumunda yetiştirilmesi gerekirdi. Böylece, köy öğretmeni yetiştirme konusunda daha önceki denemelerden de yararlanarak "Köy Enstitüsü" adıyla yeni bir kurum açılmasının uygun olacağı sonucuna varıldı. Enstitülerde köylerde çalışmayı seve seve kabul edecek, yapıcı, yaratıcı, üretici, el işlerinde becerikli, tarım işlerine yatkın ve ayrıca azimli, özverili ve idealist öğretmenler yetiştirilecekti (Oğuzkan, 2007).

Öğrencilerini köylerden seçen ve öğretmenlik mesleğinin yapılmasının yanında köyün sosyal ve ekonomik kalkınmasına da katkıda bulunması beklenen öğretmenleri yetiştirmek üzere kurulan Köy Enstitüleri 1954 yılında kapanmasına kadar 21 tane açılmış ve öğretmen yetiştirme tarihimizde öğretmenin yetiştirilmesi kadar nüfusun büyük bölümü köyde yaşayan toplumun kalkınması için önemli bir ivme olmuştur. Hazırlıkları 1935'te başlatılıp 1937'de denemesine girişilen ve 1940'ta yasallaşan Köy Enstitüsü sistemi; Cumhuriyet aydınlanmasının eğitim alanındaki en özgün ve en çok ses getiren bir uygulamasıdır. Enstitüler, sadece köy öğretmeni yetiştirmekle sınırlı olmayıp öğretmenle birlikte sağlık görevlileri, teknisyenler vd. meslek elemanları yetiştirmek için kurulmuşlardır.

Bu çalışmada köy enstitülerinin amacı belirlendikten sonra bu kurumların toplumsal kalkınmadaki önemi üzerinde durulmuştur. Ayrıca doğrudan ve dolaylı olarak topluma olan etkisi düşünülerek enstitülerin kişisel gelişime olan katkılarına da değinilmiştir. Sonuç kısmında da ele alınan görüşlerden hareketle enstitülerin toplumun gelişmesine olan katkıları ile ilgili genel çıkarımlara yer verilmiştir.

Köy Enstitülerinin Kuruluş Amacı

Köy Enstitülerinin kuruluş amacı; köylerde bulunan yaygın bilgisizlikle mücadele etmek, köylerin ekonomik ve sosyal yapısında eğitim kanalıyla düzelmeler ve gelişmeler sağlamaktır (Akyüz, 1989, s. 434).

Köy Enstitülerinin amacı; köyden gelen yetenekli çocukların tam donanımlı olarak yetiştikten sonra, tekrar köylerine dönerek geride kalan ve okuma fırsatı veya olanağı bulmamışları eğiterek ülkenin okuryazar düzeyini yukarı taşımasıydı. Enstitülerde

teorik ve pratik eğitim birlikte alınıyordu. Yalnız temel dersler değil, yaşama dair bütün konular bir bütünlük içinde işleniyordu. Bir taraftan güçlü bir tarih eğitimi yanında tarım, el işi ve güzel sanatlar ile yurttaşlık bilinci ve ulusal bilinç kazanıyorlardı; diğer taraftan dünya klasiklerini okuyarak, müzik dinleyerek, tiyatro yaparak dünya değerleri ile tanışıyorlardı. Köy Enstitüleri modeli bütün dünyada tartışılmakta olan yüksek öğretimde probleme dayalı öğretme modeline benzediği söylenebilir. Ayrıca AB'nin yüksek öğretimde başlattığı Leonardo Da Vinci siteminin yıllar önce uygulandığı bir şeklidir (Ortaş, 2005).

Köy Enstitülerinin başlıca amacı kırsal alanı kalkındırmak, köylüyü eğitmek ve öğretmenlerle köylüyü üretici duruma getirmektir. Çünkü Cumhuriyetin kurulduğu yıllarda ülkemizde okuryazar oranı neredeyse yok denecek kadar düşüktür. Özellikle kadınlarda ve köylerde okur yazarlık oranı oldukça geri düzeydedir. Bu tablo karşısında Atatürk ve arkadaşları yeni rejimin ruhunu ve düşüncesini köye de ulaştıracak bir eğitsel devrim hareketini başlatırlar. Gerçek anlamda devrimci bir hareket olan Köy Enstitüleri hareketi yalnızca köyün maddi kalkınmasını değil, aynı zamanda ve daha önemli olarak köy insanını bilinçlendirmeyi, onu hiçbir kuvvetin istismar edemeyeceği modern bir kırsal yaşam biçimine kavuşturmayı amaçlar (Ortaş, 2005).

Ülkemizin eğitim tarihinde en özgün çabalardan birisi olan Köy Enstitüleri, Cumhuriyet devrimi sonucu kurulan ve modernleşme çabası içinde olan ülkenin, bu çabalarını kırsal alana taşıma isteğiyle kurulmuştur. Köy Enstitülerinin amacı sadece köylülere okuma-yazma öğretmek, teknolojik yenilikleri köylere sokmak ve modern tarım yapılmasını sağlamak olmamıştır. Belki de en önemli misyonları kırsal alandaki geleneksel bağlılıkları çözmek, feodal yapıyı kırmak ve geleneksel egemen güçlerin nüfuzlarını silerek buradaki insanlara ulus bilinci aşılmasıdır (Güvercin, Aksu ve Arda, 2004).

Köy Enstitülerinde amaç, yetişecek öğrencilerin çağdaş bilgi ve becerilerle donatılmaları, üretken, fırsat eşitliği içinde yetenek ve eğilimlerine göre mesleklerini seçebilmiş, kapalı köy ekonomisini mesleksi ayrışmayla dışa açabilmiş, haklarını bilen, bu hakları savunabilmek için demokratik yollardan örgütlenebilen insanlar yetiştirmektir (Emek Tonguç, 2004).

19 Haziran 1942 tarih ve 4274 sayılı Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanununda köy öğretmenlerinin görevlerinden birisinin de köy halkının milli kültürünü yükseltmek, onları sosyal hayat bakımından çağın şartlarına göre yetiştirmek ve köyün ekonomik hayatını geliştirmek için tarım, sanat ve teknik alanlarında köylülere örnek olabilecek işler yapmak olarak belirlenmiştir (Erçelebi, 1991, s. 36).

Genel olarak Köy Enstitülerinin temel amaçlarını dört noktada toplamak olasıdır; (1) yeni toplum değerleri geliştirme, (2) ulusal kültürün yaratılması ve geliştirilmesi, (3) ekonomik yaşamın uzmanlaşması, (4) üretimin ve verimliliğin artırılması (Önen, 1993, s. 2).

Köy Enstitülerinin Toplum Kalkınmasına Katkıları

19.06.1942 tarih ve 4274 sayılı kanunla bu okulları bitiren öğretmenlerin okul ve kurslarla ilgili görevlerinin yanında köy halkını yetiştirmekle yani köydeki yetişkinlerin yetiştirilmeleri, köylülerin duvarcılık, demircilik, hayvancılık, konservecilik, şarapçılık, bahçecilik gibi konularda köylüyü yetiştirecekleri belirtilmiştir (Akyüz, 1989, s. 437). Öğretmenlerin ödevleri 1942 yılında çıkan 'Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu'nda belirlenmiş ve 'okul ve kurslarla ilgili işler' ve 'köy halkını yetiştirmekle ilgili işler' diye ikiye bölünmüştür. Geniş halk kitlelerinin eğitim düzeyini yükseltmek, böylece cumhuriyet reformlarını yerleşmesi için gerekli koşulları yaratmak, halkın politik, ekonomik ve kültürel yaşama aktif olarak katılmasını sağlamak yapılması gereken yönelimlerden biriydi. Enstitüler, geniş bir halk kütlesine ulaşan bir eğitim ve kalkınma etkinliği olması dolayısıyla ülkenin gelişmesinde en büyük katalizör olarak görülebilir. Nitekim daha başlangıç noktasında kalan bu eğitim modelinin başarısı, 1946'ya kadar köylerdeki öğretmen açığını kapatacak düzeyde yaklaşık 17.000 öğretmen ile 7300 sağlık memuru yetiştirmiştir.

1943 tarihli Köy Enstitüleri resmi öğretim programına göre; Kültür dersleri her sınıfta 22 saat, ziraat dersleri ve çalışmaları her sınıfta 11 saat, teknik dersler ve çalışmalar ile ilgili dersler ise 11 saattir. Ziraat dersleri; tarla ziraatı, bahçe ziraatı (fidancılık, meyvecilik, bağcılık, sebzeçilik), sanayi bitkileri ziraatı, zootekni, kümes hayvanları bilgisi, arıcılık ve ipek böcekleri, balıkçılık ve su ürünleri ve ziraat sanatları dersleridir. Teknik ders ve çalışmalara bakıldığında ise Köy demirciliği (nalbantlık, motorculuk), köy dülgerliği (marangozluk), köy yapıcılığı (tuğla ve kiremitçi, taşçılık, kireççilik, duvarcılık, sıvacılık, betonculuk), kız öğrenciler için köy ve el sanatları (dikiş, biçki, nakış, örgü ve dokumacılık, ziraat sanatları) dersleri yer almaktadır (Akyüz, 1989, s. 435). Program incelendiğinde kültür ve meslek bilgisi derslerinin yanında köyün kalkınmasına katkıda bulunacak köylünün bilimsel esaslara uygun tarımsal faaliyette bulunması için ziraat ve teknik dersler okutulmuştur. Bir diğer dikkat çekici ders ise zirai işletmeler ekonomisi ve kooperatifçilik gibi köylünün üretim dallarında örgütlenmesi ve kooperatifçilik gibi çağdaş bir kalkınma anlayışının öğretmen adaylarına kazandırılmasıdır.

Köy Enstitülerinde halkın yaşamını hızla değiştirecek öğretmenler yetiştiriliyordu. Onlar halkımızın eğitim ve sağlık sorunlarıyla uğraşacak, köylüye çağdaş yaşamın gereklerini öğreteceklerdi (Apaydın, 1993, s. 8).

Köy Enstitüleri buldukları çevreye doğrudan ve dolaylı olarak çevrenin ekonomik, kültürel ve toplumsal anlamda etkileri olmuştur. Buldukları yöreye yeni üretim yöntemleri, yeni ürün ve pazar olanağı getirmişlerdir (Akyüz, 1989, s. 437). Köy çocuklarına verilecek çağdaş bir eğitimin uygarlık yolunu açabileceği felsefesi benimsenmişti. Uygarlık, kitleleri çağdaş, hümanist bir eğitimden geçirip onların gizil gücünü kullanarak yakalanabilirdi. Bunun anahtarı öncelikle sağlam bir ilköğretimdi. Bu atılım, yalnız bireysel değil, eğitimi endüstrileşmeyi sağlayacak Türkiye'nin

değişimine uygun insan gücünü hazırlamanın temel politikasını içeriyordu (Kaan 2004).

Enstitü programlarında dere, çay, ırmak, nehir, göl ve denizlerde mevcut balık, sünger, saz gibi unsurların bilimsel şartlara göre üretilmesi ve değerlendirilmesine yer verilmiş, ayrıca, arazinin ağaçlandırılması, çiçekçilik, bataklıkların kurutulması, yol yapımı, su kanalı açmak, çorak alanları verimli hale getirmek, çevreye göre yeni bitki çeşitleri üretmek yine programda yer alan çalışmalardı. Bunun yanında hayvan ve bitkilere zarar veren hastalıklardan koruma önlemleri de öğrencilere verilen dersler arasındaydı (Erçelebi, 1991, s. 120). Köy Enstitüleri kanununun altıncı maddesinde öğretmenin tayin oldukları köylerde köylünün her türlü eğitim, öğretim işlerini görecekları, tarımsal işlerin bilimsel usullere göre yapılması için bizzat yapılacak örnek tarla, bağ, bahçe ve atölye gibi köylüye rehberlik edeceği ve köylünün buralardan faydalanacağı belirtilmiştir (Erçelebi, 1991, s. 28). Bundan da anlaşılmalıdır ki Köy Enstitüsü mezunları yalnızca öğrencilere okuma yazma değil aynı zamanda köylünün eğitimi konusunda da yardımcı olacakları vurgulanmıştır.

Enstitülerde yetişmekte olan öğretmenler, eğitim yoluyla sağlık önlemleri alma ve ilk yardım hizmetleri gibi bazı temel konuları öğrenmişlerdir. Özellikle köylerin sağlık sorunlarının çözülmesi için buraların yerel koşullarına göre eğitilmiş sağlık elemanlarının yetiştirilmesinin gerekli olduğu görülmüştür. Köylere eğitim, kültür, tarım, inşaat gibi alanlarla birlikte yeterli sağlık hizmetlerinin ulaştırılması, ülkenin bütünüyle kalkınması için de büyük önem taşımaktaydı (Güvercin, Aksu ve Arda, 2004).

Köy Enstitülerinden mezun olan öğretmen, tarımcı ve sağlıkçılar köylerde toplumsal kalkınmayı sağlayacak, Cumhuriyet rejimini kökleştirecek ve köylüyü bilinçli hale getireceklerdi. Çünkü genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kalkınma ve çağdaşlaşma sorunu köydeydi. Bu yüzden kalkınmanın köyden başlaması gerekirdi (Erçelebi, 1991, s. 6).

Köy Enstitüsü çıkışlı öğretmenler, tarım alanında iki ana doğrultuda çalışacaklardı (Özgen, 1993):

1. Devletçe kendisinin ve ailesinin geçimine yetecek büyüklükteki topraklarında fenni bir şekilde oluşturacağı örnek tesislerle köylüye ön ayak olacaklardı.
2. Yine devletçe ayrılan uygulama bahçesinde, önceden yapılmış araştırmalara dayanan türlü tarımsal deneyler yolu ile köyün bildiği türlerde olması gerekli çoğaltıcı ve haslaştırmacı sonuçlarla köylüye öncülük edeceklerdi.

Köy Enstitülerinin köyden alıp yetiştirdiği ve köylere gönderdiği eğitimcilerle önemli bir eğitim atılımı başlatılmış, bununla birlikte köy edebiyatı denilen bereketli bir çığır açılmıştır. Bu dönem yazarları ile roman, o dönemde ülkenin ağırlıklı nüfusunu oluşturan köylülüğe yönelmiştir. Bu eğitim atılımı ile birlikte edebiyatın halkın gerçeğiyle buluştuğunu ve taşrada okuma alışkanlığı oluşmaya başlanmıştır (Afacan, 1993, s. 29). Köy Enstitülerinde yetişenler zamanla düşünsel anlamda eser

vermeye başladılar. Mahmut Makal'ın kitabı *Bizim Köy* Türk düşün yaşamına getirdikleri ile köy gerçeği ilk kez tüm çıplaklığı ile ortaya çıkmaya başladı (Engin Tonguç, 2004). Mezunları arasında Talip Apaydın, Fakir Baykurt, Mehmet Başaran, Osman Şahin, Adnan Binyazar, Hasan Kiyafet, Behzat Ay, Mahmut Makal, Osman Bolulu, Kemal Burkay, Emin Özdemir, Ümit Kaftancıoğlu, Osman Nuri Poyrazoğlu, Dursun Akçam gibi isimler edebiyatın çeşitli alanlarında eser vermiş olan köy enstitüsü mezunlarıdır. Şiir, hikaye ve romanlarında köy sorunlarını işleyen bu yazarlar, sosyal, kültürel ve siyasal etkinlikler de göstererek köy insanının dünyası için bilinç yaratmışlardır.

Köy Enstitüleri ile getirilen eğitim politikası kadın ile erkek arasında var olan cinsiyete dayalı eşitsizliği azaltıyordu. Yalnız köylü erkekler değil, köy kızları ve kadınları da toplumun gereksinimleri ve kendi beklentileri doğrultusunda çağdaş alışkanlıklar, beceriler kazanacaktı. Yeni açılacak kurumlara yeterince kız öğrenci alınarak, eğitim tarihinde ilk kez köy kızları ve erkekleri devlet eliyle ileri öğrenim olanağına kavuşuyordu. Yeni örgütlenmede okulsuz köy kalmayacağı gibi kız-erkek tüm çocuklar ve erişkinler bu eğitim çarkından geçirilecekti. Ekonomik ve sosyal olanakları eşit olmayan toplum kesimleri arasında eğitimde fırsat eşitliği yaratmak kolay değildi. İşe köyden başlamanın anlamlarından biri, eğitim hizmetini köylünün ayağına götürerek, onların olanaksızlığını azaltmaktı. Kitleyi gerçek bir eğitimden geçirebilen politikalar demokratikleşmeyi de birlikte getiriyordu. Türkiye'nin o günkü yeni eğitim politikası, eğitim görmeyen yüzde seksen nüfusa böylesine bir donanıyla yönelirken demokratlaşmayı içinde taşıyordu. (Kaan, 2004). Anadolu köy kızlarının yüzlercesi Köy Enstitülerinde ilk kez gözlerini açtılar. Arkalarında bıraktıkları bin yıllık bir geçmişten aydınlatmak için köylere kasabalara çalışmaya gittiler (Apaydın, 1993, s. 7). Yeni eğitim sisteminin getirdiği yeniliklerden birisi de köylünün eğitimi sorununa özgün çözümlerle fırsat eşitsizliğini temelden yıkması ve sayısal gereksinmeyi karşılamış olmasıdır (Türkoğlu, 1993, s. 24).

Köy Enstitüleri 1940 yılında kurulmalarından 1954 yılında tamamen kapatılmalarına kadarki kısa sürede yetiştirdiği öğretmenler sayesinde toplumda demokrasi bilincinin oturmasında büyük katkıda bulunmuşlardır. Nitekim, Köy Enstitüleri eğitimi almış olan köy öğretmenleri önce Köy Öğretmen derneklerini kurdular. Bu dernekler bir federasyonda birleşerek sendikalaştı, Türkiye Öğretmenler Sendikası (TÖS) kuruldu. Bunları kuranların, yönetenlerin, yönlendirenlerin çoğu Köy Enstitüleri çıkışlı öğretmenlerdi. 1960-1970 yılları arasında bu kuruluşlar en etkin sivil toplum örgütü konumuna geldi. TÖS Ankara'da eğitim şurasını toplayarak öğretmenler kendi sorunlarından çok ülkenin eğitim sorunlarını ele alarak çözüm önerileri getirdiler (Engin Tonguç, 2004). Örgütlenmenin toplumsal kalkınma için önemini Köy Enstitüsü mezunu Fakir Baykurt "Anayasada yer alan temel hak ve özgürlüklerin çoğunun kullanılmasında örgütlü olmayı gerektirir. Örgütlenmiş kitleler, örgütlenmenin yasal koşullarını bilmeden bu hakları kullanabilirler mi?..." (Engin Tonguç, 2004) diyerek Köy Enstitülerinden yetişen öğretmenlerin bilincini açıklamıştır.

Köy Enstitülerinin kuruluş gerekçesi köyü geri kalmışlıktan, köylüyü yoksulluktan kurtaracak önder aydın tipini yetiştirmektir. Köy Enstitüsü mimarlarından İsmail Hakkı Tonguç “ köy güzelleşmedikçe bütün memleket güzelleşemez, köy canlandırılmadıkça memleketin umumi hayatı canlanamaz. Köy çiçeklenmedikçe kasaba ve şehirler çiçeklenemez. Köylü gülmedikçe şehirliler de gülemez. Köylü olmadıkça millet doyamaz. Köylü topraksız kalırsa şehirliler halkında büyük çoğunluğu evsiz ve yurtsuz kalır.” demiştir. İ. Hakkı Tonguç 1939 canlandırılacak köy adlı eserinde “Köyü canlandırmaya eriştiğimiz gün, milletimizin her sahada kudreti, bugün güç tasavvur olunacak kadar yüksek ve heybetli olacağına inanıyoruz. Bütün vatandaşları bu ülkünün yolcusu görmek istiyoruz.” (Tonguç, 1947) diyerek köyün toplumsal kalkınmasındaki önemine ve Köy Enstitülerinin bu gelişimdeki rolüne dikkat çekilmiştir.

Köy Enstitüsü mezunlarının etkisi yalnızca o yıllarla sınırlı değildir. Akçadağ Köy Enstitüsü 17 Nisan 1940 yılında açıldığında çevre köyleri dolaşarak yörenin iklim koşullarına ve toprağın durumuna göre en uygun meyve ağacının kayısı olduğu enstitüce tespit edilmiştir. Enstitü kaysının önemini ve ekonomiye katkısını 50 yıl önce görmüştü. Akçadağ Köy Enstitüsünün bulunduğu bölgenin köylerinde meyve vermekte olan kayısı sayısı 700-800 binin üstündedir (Şahhüseyinoğlu, 1993, s. 19). Köy Enstitüleri ürettikleri ürünlerin fazlasını, fidanlıklardaki fazla fidanlıkları ürettikleri elektriğin bir kısmını çevrelerdeki köylere veriyorlardı. Kurdukları kooperatiflerden çevre köylerin faydalanmasını sağlıyorlardı. II. Dünya savaşının ülke düzeyindeki sıkıntıların çevreyle birlikte hafifletme çabası içindeydiler (Erçelebi, 1991, s. 42). Türkiye de Köy Enstitüleri adlı çalışmanın yazarı Kanadalı Fay Kirby “1940 lı yıllarda dünyanın büyük kısmı savaşa tutuşurken Türkiye de geriliğe karşı açılan bir savaş için ilköğretim seferberliği başlatılmıştı. Köy Enstitüleri hareketi bu barışçı savaşın ağırlık merkezi oldu” (aktaran, Erçelebi, 1991, ss. 21-23).

Köy Enstitüleri okuma, yazma ve bazı becerilerin öğretilmesinin yanı sıra bölgeler ve ülkeler arası kültürün, folklorun ve sanatın yaygınlaşmasına da öncülük ediyorlardı (Şahhüseyinoğlu, 1993, s. 24). Köy Enstitüsü mezunu öğretmen Ahmet Özel “Köy Enstitüsünde müzik, folklor, milli oyunlar, sanat öğrenimi, kültürel çalışmalar ve kitap okuma alışkanlığını yeterince kavramıştık. İş eğitimi içinde yetişirken köyde karşılaşacağımız sorunların çözümünü de öğrenmiştik” (Şahhüseyinoğlu, 1992, s. 26).

Köy Enstitüleri projesi ülkemizin çağdaşlaşma ve modernleşme projesi idi. Projenin başarıya ulaşması için de çok yönlü yetişmiş, özgüveni gelişmiş, karşılaştığı sorunu çözebilen yetenekli ve zeki köy çocuklarının yetiştirilmesi gerekiyordu. Özellikle Türkiye gibi halen köy kökenli ve tarıma dayalı yapılarda modelin önemi çok sonradan daha iyi anlaşılmıştır. Çünkü köy çocukları bu modelde hem eğitiliyor hem de geleceklerini hazırlıyorlardı. İsmet İnönü Hasanoğlan’da yol kenarında koyun güden çocukların azıklarında ekmek parçasının yanında klasikler görünce aradığını bulduğunu ve gelecekte umutlu olduğunu belirtir. Duvar ören, tarım yapan, marangozluk, demircilik yapan, aynı zamanda dünya klasiklerini okuyan ve müzik yaparak ruhunu güzelleştiren mutlu insanları yetiştiriyordu. Bilindiği gibi bu şekilde yetişen çocuklar

kendilerine güveni olan, mutlu ve üretken insanlardır. Cumhuriyetin genç kuşağı üreten, paylaşan ve dönüştüren demokrat insanlar yetiştirerek ülkenin modernizasyonunu hedefliyorlardı. Bu, onların ülkenin geleceğine ilişkin temel felsefeleri idi (Ortaş, 2005).

Enstitülerde uygulanacak eğitim ve öğretim çalışmaları için tasarlanan öğrenme ortamı okulu kuşatan yakın çevreden başlayarak yakın köylere ve bölgelere kadar uzanan doğal, toplumsal ve kültürel bir inceleme ve araştırma alanını kapsamaktadır. Öğrencilerin köyden geldiklerine ve tekrar köye dönerek oralarda hizmet edecekleri hususuna dikkat edilmesi ve öğretim etkinliklerinin düzenlenmesinde bu durumun göz önünde tutulması vurgulanmıştır. Öğrencilere kendi köylerinin ve yörelerinin kültür değerlerini tanımaları, incelemeleri, korumaları ve geliştirmeleri için Türkçe, tarih, coğrafya, müzik ve beden eğitimi dersleri aracılığıyla çok zengin fırsatlar sağlanmıştır. Öğretmen adaylarında geliştirilmesi istenilen insan, yurt ve ulus sevgisinin sözlerle değil, yaşantılar yoluyla kazandırılmasının daha yerinde olacağı ve bunun da en etkili biçimde öğrencilerin bağlı oldukları köyleri ve bölgeleri çok iyi tanıyıp değerlendirmeleriyle gerçekleşebileceği düşüncesini de yansıtmaktadır (Oğuzkan, 2007).

Köy Enstitüsü projesi yalın, az sayıdaki unsurdan hareketle farklı düzlemlerde farklı zamanlarda birbirleri ile bağlantılı çoklu sonuçlar üreten Türkiye' nin kendi öz yaratımı olan özerk eğitim ve toplum projesidir. Proje düşünce ve eylem planında kolektifleşmiş, siyasi iradece benimsenmiş ve uygulandığı sınırlı süreyle kıyaslanmayacak sonuçlar ortaya koymuştur. Özerk yapısal özellikleri nedeni ile projeye hiçbir kesim ilgisiz kalamamış ve proje toplumsal hafızada yerini almıştır (Emek Tonguç, 2004).

Köy Enstitüleri salt köye öğretmen yetiştirmeye yönelik bir okulculuk hareketi değildir; geniş kapsamlı bir tasarıdır; eğitmen girişimini, köy ilkokullarını, köy bölge okullarını, köy enstitülerini, yüksek köy enstitüsünü, bunlara bağlı üretim birimlerini, kooperatifleri, dayanışma örgütlerini, köy okulları yapımını, ilköğretim seferberliğini yani milli eğitimde yeni bir örgütlenmeyi kapsar (Tonguç, 2001).

Köy Enstitüleri hareketi makro düzeyde toplumsal kalkınmayı ya da ilerlemeyi hedefleyen önemli bir toplum kalkınması uygulamasıdır. Çünkü kalkınmanın sadece enstitülerin kurulduğu yerlerde değil, tüm kesimlerine yayılmasıyla gerçekleşmesi hedeflenmiştir (Önen, 1993, s. 1). Köy Enstitülerinin en önemli başarısı çağdaş ve devrimci bir aydın kuşağının yetişmesinde ve kırsal kökenli öğretmen- yazarlarda sınıf değiştirmelerine yol açan bir bilinçlenmenin gelişmesinde yatmaktadır (Arayıcı, 2004, s. 98).

Eğitim anlayışı açısından Köy Enstitüleriyle diğer okullar arasında çok önemli nitelik farkı bulunmaktadır. Köy Enstitüleri'ne eğitim anlamında yüklenen sorumluluk ağır ve anlamlıdır. Köy Enstitüleri'ndeki anlayış o dönemde "eğitim, üretim içindedir"

şiarıdır. Hep beraber ülkeyi kalkındırmak için üretmek ve hayata birlikte bakmaktır (Ortaş, 2005).

Köy Enstitülerinin işlevi köylüyü okur yazar hale getirmek, bir insan ve yurttaş olarak hak ve görevlerinin neler olduğunun bilincine vardırmak, sağlık elemanı yoluyla köylünün sağlık sorunlarına yardımcı olmak, tarımı bilimsel ilkeler göre örgütleyerek köyün ekonomik gelişmesine katkıda bulunmak, kentten ulaştığı uygarlık düzeyinin köylerde de gerçekleşmesini sağlamaktır (Kanar, 1990, s. 119).

Köy Enstitüleri sorumluluk alanına giren her köye okul yapımı, okul tarlası ve uygulama bahçesi ayrılması konularıyla ilgili ve sorumlu idi. Öğretmen göreve başladıktan sonra çalışmalarını köylünün sorunlarıyla ilgilenmesi gerekiyordu. Köy Enstitüsü mezunlarından Talip Apaydın, Ali Dündar ve Ali Yılmaz enstitülerin yalnızca öğretmen değil halk ve toplum yöneticisi, halk sağlıkçısı, uzman tarımcı, kooperatifçi gibi elemanları yetiştirdiklerini belirtmişlerdir (Erçelebi, 1991, s. 39).

Her Köy Enstitüsü, bir inceleme merkezi olarak gelişmekteydi. Bölgesinin bir eğitim ve kültür yuvası olmaktadır. Çevresindeki köyleri tanımakta, oraların sosyo-ekonomik ve kültürel yapılarına ilişkin araştırmalar yapmaktaydı. Öğrencilerin 45 günlük dinlencelerinde, yaptıkları incelemeler ve diğer yollarla yapılan araştırmalarla, "köy inceleme dosyaları" tutulmaktaydı (Özgen 1993). Köy incelemelerine merkez ve kaynak teşkil etmek üzere, köy okullarını ve Köy Enstitülerini ilgilendiren çeşitli konular üzerinde bilimsel araştırmalar yapmak üzere Türkiye eğitim sisteminde son derece önemli bir yere sahip olan Yüksek Köy Enstitüsü 1942 yılında Ankara'daki Hasanoğlan Köy Enstitüsü bünyesinde kurulmuştur. 5 yıllık enstitüyü bitirip öğretmenliğe hak kazanan öğrenciler, sınavı kazanırlarsa, bu yüksek okulda güzel sanatlar, yapı işleri, zirai işletme gibi 8 daldan birinde, enstitülere öğretmen olmak üzere eğitim görüyorlardı. Yüksek enstitüyü bitirebilmek için akademik bir araştırma yapmaları gerekiyordu. Tez niteliğindeki bu araştırma yöredeki çocuk bakımından yerel folklorün derlemesine kadar her konuda olabiliyordu. Neticede amaç köyün kalkınmasına katkıda bulunmaktır. Bazı enstitülerin hemen yanı başında bir anfiteatro kurulmuştur. Bunlar Anadolu da yıllar sonra kurulan ilk anfiteatro idiler. Köy çocukları Gogol, Moliere, Shakespeare, Çehov oynuyor, köylüler izliyorlardı.

Köy Enstitülerinin mimarlarından İ. Hakkı Tonguç'a göre köy/ köylüyü kalkındırmak oradan gelecek mücevherlerle ülkenin kalkınacağına inanıyordu. Ona göre "köylüye bir şey öğretebilmek için, ondan birçok şey öğrenmeli[ydik]". Tonguç şöyle diyor (aktaran, Altunya, 2002):

Bataklığı kurutmak, sıtmalıya kinin rejimi yaptırmak, trahomlunun gözüne ilâç damlatmak, okul binasını yapmak, yaralının yarasını sarmak, gebeye çocuğunu doğurtmak, pulluğun nasıl kullanılacağını veya tamir edileceğini öğretmek, bozuk köprüyü yapmak, ıslah edilmiş tohumu tarlaya saçmak, fidan dikerek onu büyütme ve step köylüsünün 'dal' diye adlandırdığı ağacı hakikaten ağaç hâline getirmek; ulemanın işi değil, kahraman teknisyenler ordusunun işidir... O [köylü] bu kahramanları içinden yetiştirmeğe mahkûm. Bütün felâketlere katlanarak, ıstırapı

zehir yutar gibi yutarak çalışan ve başlarının üstünde şereflerle örülü birer taç taşıyan bu kahramanlar köyü dile getirecekler[dir]... O zaman yeni sesler duyacağız. Bu seslerden ürkmeden onları dinlemek lâzımdır. Köyden yeni renk ve seda getirenleri saygı ile karşılamak gerekir. Hakiki köyü ve memleketi o zaman anlayacağız. “Köy meselesi bazılarının zannettikleri gibi, mihaniki surette ‘köy kalkınması’ değil, manalı ve şuurlu bir şekilde ‘köyün içten canlandırılması’dır. Köylü insanı öylesine canlandırılmalı ve şuurlandırılmalı ki, onu hiçbir kuvvet yalnız kendi hesabına ve insafsızca istismar edemesin. Onlar da her vatandaş gibi her zaman haklarına kavuşabilsinler. Köy meselesi, köyde eğitim problemleri de içinde olmak üzere bu demektir.

Tonguç, köylünün kurtuluşunu, onun kendi gücünde görmektedir (aktaran, Altunya, 2002):

Köylüyü, köyden başlayarak, ta Kamutay’a [TBMM’ye] varıncaya kadar, devletin bütün şubelerinin idaresine, onda bugünkü vasıflarından başka bir şart aramaksızın iştirak ettirmek, bu suretle devlet işlerini, realiteden kuvvet alan elemanlarla besleyerek memleketin hakikî bünyesine uygun bir şekle getirmek... Köylü vatandaşlarda... cumhuriyet vatandaşlığı şuurunu, aksiyon haline gelebilecek şekilde uyandırmak... lâzımdır.

Enstitüler kurulduktan sonra 1 Temmuz 1940 yılında bir genelge yayımlanmıştır. Genelgede (Oğuzkan, 2007) öğrencilere enstitü arazisinin ağaçlandırılması, bataklık yerlerin kurutulması, yol yapımı, işlenmemiş toprakların verimli hale getirilmesi, imar işlerinin yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Genelgeden her fırsattan yararlanarak öğrencilere, hayvan ve bitkilere zarar veren türlü hastalıklardan korunma önlemlerinin öğretilmesi gereği anlaşıyor. Öğrencilere öğretilmesi ve kazandırılması gerekli görülen beceri ve alışkanlıklar arasında şunlar da bulunuyor: Bisiklet ve motosiklet kullanma; yüzme, ata binme, dağa tırmanma, sandal, yelken, motorlu deniz araçları kullanma; mandolin, ağız armoniği, flüt gibi bir müzik aletini çalma; yerel oyunlardan başlayarak ulusal oyunları oynama; radyo ve gramofondan müzik parçaları dinleme. Bu çalışmalar yanında öğrencilerin civar köyleri ve kendi köylerini incelemeleri için geziler düzenlemelerine imkan verilmesi gereğine de değinilmiş olduğunu görüyoruz Bundan başka, genelgede enstitülerde köy hayatını ilgilendiren kitaplar başta olmak üzere öğrencilerin bilgilerini artırıcı nitelikte yayınları içeren bir kütüphane oluşturulması, her enstitünün bulunduğu coğrafi ve tarihi yerin özelliklerine göre etnografik, jeolojik ve tarımsal değer taşıyan eşya ile bir "yurt müzesi" kurulması, öğrencilerle öğretmenlerin birlikte görev aldığı eğlenti ve müsamereler düzenlenmesi ve bu gösterilerde halk oyunlarına yer verilmesi gibi direktifler de vardı.

Enstitü öğrencilerinin aşağıda belirtilen konularda yetişerek kişisel olarak başkalarına model olmaları istenmiştir. Enstitü öğrencilerine bazı düşünce, davranış, tutum ve alışkanlıkların kazandırıldığı yukarıda belirtilen genelgeden anlaşılmaktadır. Bunlardan bazıları şunlardı:

1. Her işte tasarruflu davranma, sıhhatlerine itina, çocuklara, kadınlara, ihtiyarlara, hastalara, düşkünlere yardım etme, buldukları yerleri çok temiz tutma,

2. Öğrencinin her türlü zorluklardan yılmayacak ve onları yenebilecek vaziyette yetiştirilmeleri, onların korkak, kararsız, iradesiz olmamalarına son derece dikkat edileceği,
3. Enstitülerde planlı, süratli iş görmek ve işi başarmak öğrenci ve öğretmenler için esas ilkelere biri olacağı,
4. Öğrenciler Anayasada yazılı cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılapçılık ilkeler Türk Milletinin yükselmesi için ana prensipler olarak bileceklerdir. Öğrencilerin bu ilkeleri hiç bir engel tanımadan hayata uygulayabilen insanlar olmaları istenmiştir (Oğuzkan, 2007).

Malatya Akçadağ Köy Enstitüsü Müdürü Şerif Tekben öğretmen adaylarına en basit medeni hayat alışkanlıklarını kazandırıldığını belirtir. Tekben “ bu çocuklar masada yemek yemeyi yadırgar, bazı öğrenciler hela ve su kullanmazlardı” der. Ayrıca Tekben bu çocukların trahom, uyuz, kabakulak gibi hastalıklarla köylerinden geldiklerini belirtir (Akyüz, 1989; s. 436). Köy Enstitüleri anlayışı bunlarla mücadele etme alışkanlığı da getirmiştir.

Köy Enstitüleri’nde yaşam, dönemin öğretmen ve öğrencilerinin anlatımı ile tam "birliktelik, katılım, yetki" ve "sorumluluk" eksenlerine oturtulmuştur. Enstitülerde kararlar yönetici-öğretici-öğrenci üçlüsünün katkı ve onayıyla alınır. Okul yöneticileri ile öğrenciler her konuyu tartışabilirler (Ortaş, 2005). Köy Enstitülerinde eğitim aynı zamanda, öğrencilere "iş sevgisi", "çalışana saygı", "iş sorumluluğu" gibi soyut kavramları yaşayarak, yaparak ve gözleyerek somut biçimde öğrenmeleri için çok çeşitli çalışma ve uygulama imkanları da vermektedir. Öğrencilerde birlikte yaşama, çalışma ve öğrenme; başarı veya başarısızlıkları birlikte değerlendirme; iş ve eğlence sırasında duyulan zevki yine birlikte paylaşma gibi bugün demokratik hayatın en önemli öğeleri arasında sayılan bir takım toplumsal tutum ve alışkanlıkları kazandırma ve geliştirme bakımından son derece özgün ve verimli etkinlikleri teşvik edici bir nitelik taşıdığını belirtmek gerekir. (Oğuzkan, 2007).

Köy Enstitüleri’nin temel espirisi, bu eğitim modelinin kişinin kendi farkına varılabilirliğini kazandırmasıydı. Anlıyor, düşünüyor, sorguluyor ve üretiyor. Yaptığı işin verdiği mutluluk ile yaşamına anlam katabiliyordu (Ortaş, 2005). Enstitülerde çalışanlar ve öğrenciler öz denetime sahip insanlardı. Amacın gerçekleşmesi için davranışlarına dikkat ederlerdi. Okuldaki işleyişin iyi ve aksayan taraflarını her hafta cumartesi günleri karşılıklı kırıncı olmadan tartışırlardı (Erçelebi, 1991, s. 206). Bu uygulama öğrencilerin demokratik tutum edinmeleri açısından da önemlidir.

Tonguç Köy Enstitüsü öğrencilere hitaben yaptığı bir konuşmasında “... bizim en büyük ereğimiz ‘kişi’ yetiştirmektir. ‘Kişiyse’ kendi düşünür, kendi söyler. Kimseden etkilenmeyen bir kafası, inandığından dönmeyen bir yüreği olmalı...” (aktaran, Özgür, 1992, s. 15) diyerek kişisel gelişimin önemini belirtmiştir.

Dönemin hükümet programlarında da Köy Enstitülerinin toplumsal katkılarına vurgu yapılmıştır. 9 Temmuz 1942 yılında kurulan 1. Saraçoğlu Hükümet Programında (aktaran, Aydın, 1997, s. 59) “... bugün için pek çok olmakla beraber Köy Enstitüleri

köylerimizi ve köylülerimizi daha şimdiden yükseltmeğe başlamıştır” denilmiştir. Yine Peker Hükümet programında (7 Ağustos 1946) “Köy Enstitülerinden çıkan gençlerin kendilerinden beklenen hizmeti başaracak surette bilgi ve tam bir milli duygu içinde yetiştirilmeleri dikkat edilecektir” denilerek bir toplumsal hizmet beklendiği anlaşılmaktadır.

Köy Enstitülerinin faal olduğu ve sonraki dönemlerdeki siyasi parti programlarına bakıldığında da bu kurumların toplumsak kalkınmadaki önemi üzerinde durulduğu görülmektedir. 1946 yılında kurulan Ergenekon Köylü ve İşçi Partisi'nin programında “Köy Enstitülerinde her şey öğreilmekten ziyade esaslı şeyler öğretilmesi ve yetişen öğretmenlerin bilhassa Türk milliyetçiliğinin birer nüvesi halinde yetiştirilmelerini ısrarla teklif ve müdafaa edeceğiz” (aktaran, Aydın, 1997: 129) denilmiştir. 1946 yılında kurulan Liberal Demokrat Parti ise Köy Enstitülerinin memleket için hayırlı bir teşebbüs olduğunu ve bunların sayılarının artırılması gerektiği vurgulanmıştır. Toplumun kalkınmasına olan katkıdan hareketle 1961 yılında kurulan Türkiye İşçi Partisi'nin programında Köy Enstitülerinin yeniden kurulacağını, köydeki eğitim meselesinin çözümü, iş eğitimi, demokratik eğitim ilkelerinin uygulanacağı ve bu okulların bölgelerinin meseleleriyle ilgileneceğini ve bunlara çözüm yolları arayan kurumlar haline getirileceği (aktaran, Aydın, 1997, s. 156) belirtilmiştir.

Erçelebi (1991) Köy Enstitüsü mezunu öğretmenler üzerinde enstitülerin amaçlarının gerçekleşmesi konusunda bir araştırma yapmıştır. Araştırmanın toplumsal kalkınma ile ilgili sorulara verilen cevaplara bakıldığında köy enstitüsü mezunlarının % 98,1'i enstitülerin çevrenin halk eğitimi sorunlarına çözüm aradığını, % 98,6'sı enstitü öğrencilerini köyde kalkınma önderliğini rollerini yerine getirecek düzeyde yetiştirdiğini, % 90,2'si köyün ihtiyaç duyduğu meslek elemanlarını yetiştirdiğini, % 87'si enstitülerin çevre tarafından benimsendiğini, % 87,9'u enstitülerin bilimsel düşünce ürettiğini ve bilimsel çalışmaya özen gösterdiğini, % 91,5'i öğrencilerin okul sorunlarının çözümüne katılımlarının olduğunu, % 92'si çevresine eğitimsel etkinlikler düzenlediklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar enstitülerin toplumsal kalkınma için belirlenen görevlerini hemen hemen tamamını gerçekleştirdiklerini göstermektedir.

Sonuç

İkinci Dünya Savaşı'nın zor koşullarında ekmeğin karneyle verildiği, açlık tehlikesinin baş gösterdiği, bulaşıcı hastalıkların son derece yaygın olduğu, toplumumuzun fakir ve eğitimsiz olduğu bir dönemde, Köy Enstitüleri en çok ihmal edilmiş kesim olan köy toplumundan başlayarak tüm ülkenin kalkınmasını ve modernleşmesini amaçlamıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile başlayan aydınlanma hareketinin en özgün örneği olan Köy Enstitülerinin, başarılı işlevlerinin dünyada da yankı bulduğu söylenebilir. Eğitimbilimci John Dewey: “Son yıllarda hayalimdeki okullar Türkiye’de kurulmaktadır, bunlar Köy Enstitüleri’dir.”; tarihçi Arnold Toynbee: “Köy ile şehir

arasına uçurum açmışsınız. Birkaç Köy Enstitüsü'nü ziyaret ettikten sonra anladım ki, bu uçurum Köy Enstitüleri ile düzeltilebilir. Enstitüler, köylü ile şehirli, halk ile aydın arasındaki uçurumu doldurmak için bulunmuş pek maharetli bir çaredir.”, Fredrik W. Fernau da “ Köy Enstitüleri, Kemalist Türkiye'nin kendine özgü ve özgün bir buluşudur.” demiştir (Altunya, 2002; Makal, 1997).

Köy Enstitüsü hareketi gerek düşünce biçimi, gerekse ilgi alanları bakımından tümüyle ulusal bir hareket olduğu için kültürün yerel kalmış birçok yanının ulusallaşmasına hizmet etmiştir. Enstitüde müzik, halk oyunları, tiyatro gibi etkinlikler yoluyla yerel özellik gösteren unsurların tespit edilip sergilenmesi buna en güzel örnektir. Altı yıl bile denemeyecek kısa bir sürede Köy Enstitüleri eğitim, hukuk, yönetim, kültür, sanat ve düşün gibi yaşamın tüm alanlarında toplumun tümü üzerinde etki de bulunmuştur. Oradan mezun olanlar öğrendiklerini yaşatmak için toplumun kalkınmasına ürettikleri ile katkıda bulunmuşlardır.

Köy Enstitüleri sisteminin eğitimimize en büyük katkısı, o güne yalnızca teorik olarak kitaplarda okutulan bilgilerin değil, öğrenilenlerin yaşamla bağdaştırılması olmuştur. Okula ve sınıflara giremeyen eğitim ilke ve yöntemlerini, doğanın içinde hayata geçirmek olmuştur. Bunların somut birer örneğini vermiştir. Buralarda binlerce öğretmen adayı, bunları bizzat yaşayarak öğrenmişler ve gittikleri okullara da bunları taşımışlardır. Yani teori ile uygulama iç içe geçmiştir.

Yaklaşık sekiz yıllık bir sürede köyün ekonomik, toplumsal açıdan kalkınması için 17 bin öğretmen yetiştirilerek köye atanmış, köy okullarında okuyan öğrenci sayısı üç kat artmıştır. Bunun yanında en önemli toplumsal etkisinden birisi de köylerin geleneksel ağa-çşraf hiyerarşik yapısını tehdit etmeye başlamasıdır.

Köy Enstitülerine öğretmen yetiştiren kuruluşlar olarak bakmak yanlıştır. Bulduğu çevreyi araştıran, geliştiren ve çevrenin kalkınmasını da üstlenmiş kurumlar olarak bakmak gerekir. Bu okullar kırsal yörede toplumsal, ekonomik ve kültürel kalkınmayı sağlayarak bu alanda ihtiyaç duyulan elemanları yetiştirmek için kurulan yapılar olmuştur. Bu dönemde köy çocukları eğitildikten sonra köylerine tarımda, işte, sanatta ve sağlık alanlarında öğretmen olarak ve köyün/ köylünün kalkınmasına gelişmesine katkıda bulunmuşlardır.

Kaynakça

- Afacan, A.F. (1993). Talip Apayadın: bir sancının varlığında direnen yazar. *Öğretmen Dünyası*, 14(168), 29-30.
- Akyüz, Y. (1989). *Türk eğitim tarihi: Başlangıçtan 1988'e*. Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları No: 160.
- Altunya, N. (2002). Köy Enstitüleri. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 3(26), 2-11.
- Altunya N. (2002). *Köy Enstitüsü: Düşünsel temelleri*. Ankara: Uygun Basım.

- Altunya, N. (2007). Köy Enstitüleri. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir: <www.ogretmenlersitesi.com>.
- Apaydın, T. (1993). Milli Eğitim Bakanı Hasan Âli Yücel. *Abece*, 79, 8-10.
- Apaydın, T. (1993). Kadın hakları ve Köy Enstitüleri. *Abece*, 80, 7.
- Arayıcı, A. (2004). Enstitüleri yorumlarken özden ayrılmamalı. *Eğitim Bilim ve Toplum*, 2(6), 96-103.
- Aydın, İ. (1997). Siyasi parti ve hükümet programlarında eğitim öğretim ve öğretmenler. Ankara: Eğitim Sen Yayınları. Güncel Sorunlar Dizisi 1.
- Eğitim- Sen. (2004). *Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlerin mesleki gelişimleri*. 4. Demokratik Eğitim Kurultayı "Eğitim Hakkı" 1.cilt. Ankara: Eğitim Sen Yayınları.
- Eğitim- Sen. (2003). *Öğretmen yetiştirme ve istihdamı sempozyumu*. Ankara: Eğitim-Sen Yayınları.
- Erçelebi, H. (1991). *Kuruluşunun 50. yılında Köy Enstitüleri ve Türk eğitim sistemine katkıları*. Yayımlanmamış doktora tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Güvercin, C.H., Aksu, M., Arda, B. (2004). Köy Enstitüleri ve sağlık eğitimi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57 (2), 97-103.
- Kaan F.E. (2004). Köy Enstitüleri, Yarım kalmış mucize: Orda bir köy var uzakta. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir <<http://education.ankara.edu.tr/~aksoy/ere/ekaan.doc>>.
- Kanar, H. (1990). *Köy Enstitüleri: Eğitimde atılım*. Ankara: Selvi Yayınları.
- Makal, M. (1997). *Bozkırdaki kıvılcım*. Ankara: Güldiken Yayınları.
- Oğuzkan, F. (2007). Köy Enstitüleri öğretim programları. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir: <<http://www.egitim.aku.edu.tr/oguzkan.htm>>.
- Ortaç, İ. (2005). Ülkemizin kaçırdığı en büyük eğitim projesi: Köy enstitüleri. *Pivotka*, 4(17), 3-5.
- Önen, E. (1993). Köy Enstitüleri ve toplum kalkınması. *abece*, 80, 1-3.
- Özgen, B. (1993). Eğitimde süreklilik ve Köy Enstitüleri, *Abece*, 80, 8-11. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir <<http://www.egitim.aku.edu.tr/ozgen.htm>>.
- Özgür, Ö. (1992). Köy Enstitülerinden kalanlar. *Abece*, 70, 14-15.
- Şahhüseyinoğlu, H.N. (1992). Köy Enstitülü bir öğretmen. *Abece*, 70, 25-26.
- Şahhüseyinoğlu, H.N. (1993). Neyin özlemi? *Abece*, 79, 24-25.
- Şahhüseyinoğlu, H.N. (1993). Köy Enstitüleri: 53. yıl; nereden nereye. *Öğretmen Dünyası*, 160, 19-20.
- Tonguç, Engin (2001). Köy Enstitüleri'nin amacı. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir <http://koyenstituleri.de/uye/bin_pl/berichte.pl>.
- Tonguç, Emek (2004). Özerkleşme ve bir özerkleşme projesi olarak Köy Enstitüleri. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir: <http://koyenstituleri.de/uye/bin_pl/berichte.pl>.
- Tonguç, Engin (2004). Devrimcilik ve Köy Enstitüleri. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir <http://koyenstituleri.de/uye/bin_pl/berichte.pl>.
- Tonguç, İ.H. (1947). Canlandırılacak Köy: Önsöz _sonsöz. İnternette 11/12/2007 de elde edilmiştir <http://koyenstituleri.de/uye/bin_pl/berichte.pl>.
- Türkoğlu, P. (1993). Dünden bugüne eğitimimiz ve Köy Enstitüleri. *Abece*, 80, 23-25.